Stendhal: Vörös és fekete

19. századi francia epikus, Balzac mellett az egyik legnépszerűbb regényíró.

A **romantika és a realizmus** jegyei figyelhetők meg műveiben.

Igazi neve: Henri Beyle / anri bel/, írói álnevét egy német városról vette.

Vörös és fekete című regénye **1830**-ben készült.

Valójában **karrier és lélektani regény**, hiszen egyrészt tanúi lehetünk **Julien Sorel** /zsülien szorel/ **felemelkedésé**nek, melynek **ára a képmutatás**, erkölcsi torzulás. A **befejezés** azonban **ellentmond** a regénytípusnak, a főhősre siker helyett a halál vár, így őrzi meg személyiségét.

Ugyanakkor sokat **vívódik, töpreng**, a belső monológok a **lélektani vagy analitikus** regény sajátosságai.

Története: Julien szegény, paraszti származású fiú, ugyanakkor eszes, okos, hihetetlen memóriája van, kívülről tudja az Újszövetséget. Az őt latinul tanító plébános segítségével házitanító lesz egy nemesi családban, ahol elcsábítja a ház asszonyát de Rénálnét. mikor erre fény derül, papnövendék lesz. Az igazgató titkári állást szerez neki de la Mole márkinál. Hamarosan nagyvilági emberré válik, de la Mole kisasszony lesz a szeretője, aki feleségül is menne hozzá. De Rénálné levele azonban képmutatónak festi le, ezért kétszer rálő pisztolyával: halálra ítélik és kivégzik.

Címe többjelentésű. Utalhat a főszereplő karrierlehetőségére: **katonai, ill. papi pálya**. Napóleon bukásával azonban az előbbi nem járható út számára. Jelentheti a **rulett** két színét, azaz a szerencse forgandóságát. **Általános** szimbólumként olyan ellentétpárokat is jelölhet, mint a **láng és sötétség, az élet és halál, a szenvedély és komorság.**

A színszimbolika kétszer is felbukkan a szöveg kiemelt helyén. Először a verrieres-i templomban, ahol a szenteltvíztartóban vért lát. Másodszor a gyilkossági kísérletkor valódi vérként.

Műfaji utalásként olvasható a regény **alcíme: Krónika 1830**-ból, a történet valószerűségét, **hitelesség**ét nyomatékosítja. S valóban Stendhal egy megtörtént és **újsághírben** közölt eseményből merítette történetét.

Az alcím azt is jelzi, hogy a **regényidő** a realista poétikának megfelelően az **olvasó jeleneh**ez kötött. Ugyanakkor a cselekmény kb. 5 évet fog át /Julien 19 éves , amikor de Rénálékhoz szegődik, s 23, amikor kivégzik./

A **regénytér is valószerű**. Bár Verriers kitalált helynév, Besancon és Párizs létezők.

A **cselekmény okszerűen** halad előre, idővezetése egyenes vonalú, **lineáris**.

Stendhal **stílusa szinte szenvtelenül hideg, tárgyilagos**.

A valósághoz, az igazsághoz akart ragaszkodni azáltal is, hogy **pontosan ügyelt a részletekre**. Gondos és tudatos megfigyelő volt, de a színhely, a körülmények és az alakok **leírásában szűkszavú, mértéktartó**.

Stendhalt ugyanis az emberi lélek érdekelte, mindez a regényben a belső monológokban valósul meg.

Így a **közvetlen írói közlés leszűkül**, s megnő a szereplők önelemzését kifejező szövegrészletek mennyisége.

Stendhal egy korszak jellemző vonásait **meghatározott embertípusok** lélekrajzába sűríti. Így lesz a Vörös és fekete **hiteles korrajz, realista regény.**

Maga **Julien Sorel sokarcú hős**. Egyszerre él Napóleon dicsőséges korszakában s a jelenben, a restauráció kiábrándító időszakában. **Tehetsége, ambíciója révén felemelkedhetne**, mint Napóleon, de a jelen az érvényesülés lehetőségét elzárta előle.

Napóleonban a semmiből indult ragyogó, diadalmas hadvezért látja.

Legnagyobb dilemmája: lenn maradni a **szegénységben, vagy aljassá** válni. Végül ez utóbbit választja, **képmutatóvá válik.** Álszent, hazug szerepet kényszerít magára. Megveti kora erkölcseit, de alkalmazkodik hozzá, hogy karriert csináljon. Nem véletlen, hogy a **létra** szimbolikus tárgy lesz nemcsak szerelmi hódításaiban, életcéljára is utal

A különböző **helyszínek** a főhős társadalmi emelkedést jelzik.

Verriers /verje/ a francia kisvárosok meggazdagodott **polgárság**ának kicsinyes, irigykedő világa. Mindent a **haszon**nak rendelnek alá. Őt is csak azért alkalmazzák, hogy a család előkelőségét fitogtassák.

Besancon : a papi szemináriumban a kor komor és félelmetes **papi világáról**, a **képmutató** vallásosságról kaphatunk képet.

Párizsban ismeri meg az **arisztokrácia** világát, akik **korruptak, kicsinyesek, ostobák, csak pénzükkel és őseikkel dicsekedhetnek.**

Julien képmutatása eredményesnek bizonyul. Eléri a célját, a csúcson áll, van vagyona, nemesi neve, végre, valaki lett. Ekkor érkezik meg Rénálné leleplező levele.

A börtönben végképp lehull a tartuffe-i álarc. Azonosulhat végre önmagával, leplezett tisztább énjével. Itt talált végre magára, a lelki harmóniára. **Vádlottból szinte vádlóvá** válik a tárgyaláson, végre kimondhatja, amit gondol:

„*Paraszt vagyok, aki föllázadt hitvány sorsa ellen… bennem szeretnék megbüntetni azokat a fiatalokat, akik szegényen születtek, s mégis olyan szerencsétlenek, hogy tanulhattak, és olyan vakmerőek, hogy keveredni merészeltek a társasággal, a gőgös gazdagok világával.”*

Úgy menti meg lelki épségét, hogy kilép az életből.

Szerelmi kapcsolatai két típushoz kötődnek.

De Rénálné természetes, egyszerű és tiszta lélek. **Őszinté**n szereti Julient. Nem véletlen, hogy a főhős halála után belehal a fájdalomba.

Mathilde féktelen és szenvedélyes a szerelemben, ám számára Julien inkább saját önmegvalósításának eszköze.

Olyan szerelemért lelkesedik, amely minden akadályt legyőz. Szerelme **túlzó, művi**, a főhős halála után szinte **színpadias**, Julien fejét tartotta meg magának.

A Vörös és fekete az érvényesülés külső és belső világát mutatja be. Ugyanez figyelhető meg a kor regényeiben, pl. Balzac műveiben.